

An aerial photograph of a rural landscape. A dark, winding river flows through the center of the frame, bordered by lush green fields. The fields are divided by stone walls and have visible tire tracks. In the background, there is a dense line of trees with autumn foliage in shades of yellow and orange. The sky is a pale blue with light clouds.

Handreiking gemeentelijke grenscorrecties

Provincie Noord-Brabant

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Wanneer kan sprake zijn van een grenscorrectie?	4
3. Spoor 1: de procedurele aspecten van een grenscorrectie	5
4. Spoor 2: overgang naar de nieuwe gemeente – wat er nog meer bij komt kijken	8
5. Overgang van rechten en verplichtingen	10
5.1 Hoofregel	10
5.2 De overgang van registergoederen	10
6. Financiële aspecten van de overgang van rechten en verplichtingen	12
7. Overige aandachtspunten	13
7.1 Aandachtspunten Hoofdstuk IX Wet arhi	13
7.2 Draaiboek	13
8. Enkele praktijkvoorbeelden	15

1. Inleiding

Gemeenteraden kunnen op eigen initiatief besluiten hun gemeentegrenzen te wijzigen. Soms liggen woningen, bedrijven of infrastructuur (zoals wegen) op een manier dat ze beter bij een andere gemeente passen qua beheer en dienstverlening. Grenscorrecties worden toegepast op grond van de [Wet algemene regels herindeling](#) (Wet arhi).

Bij een grenscorrectie zijn altijd twee of meer gemeenten betrokken. Het is van belang dat de raden van die gemeenten gelijkluidende besluiten nemen.

Om gemeenten inzicht te geven in de aanpak en afwikkeling van een grenscorrectie, de zogenaamde 'vrijwillige' grenscorrectie¹, is deze handreiking samengesteld.

In deze handreiking worden 2 sporen onderscheiden:

Spoor 1: de grenscorrectie zelf waarbij meerdere overheidslagen betrokken zijn,
Spoor 2: de onderdelen die betrekking hebben op de overgang naar de nieuwe gemeente.

Let op! Zijn de raden het eens, maar liggen de gemeenten niet in dezelfde provincie? Dan verschuift de bevoegdheid tot vaststelling van het besluit naar de Provinciale Staten van de betrokken provincies. Het gaat dan niet alleen meer om een wijziging van de gemeentegrens maar ook van de provinciale grens.

In deze handreiking worden de volgende onderwerpen behandeld:

- Wanneer kan sprake zijn van een grenscorrectie? (hoofdstuk 2).
- De procedurele aspecten van een grenscorrectie (hoofdstuk 3).
- Overgang naar de nieuwe gemeente – wat er nog meer bij komt kijken (hoofdstuk 4).
- Overgang van rechten en verplichtingen (hoofdstuk 5).
- Financiële aspecten van de overgang van rechten en verplichtingen (hoofdstuk 6).
- Overige aandachtspunten (hoofdstuk 7).
- Enkele praktijkvoorbeelden (hoofdstuk 8).

Wat is een grenscorrectie?

Er is sprake van een grenscorrectie als naar verwachting voor geen van de betrokken gemeenten het inwonertal met 10% of meer zal toe- of afnemen. De gemeente met het minste aantal inwoners is daarmee bepalend (art. 1 lid 1, sub d, Wet arhi). Is dit niet het geval dan dient een andere procedure voor de gemeentelijke herindeling gevolgd te worden (samenvoeging van twee of meer gemeenten, zie [Handboek gemeentelijke herindelingen](#)).

¹ [Zie pagina 6 van het handboek gemeentelijke herindelingen](#) (uitgave ministerie BZK, 2020)

2. Wanneer kan sprake zijn van een grenscorrectie?

Als de gemeentelijke grenzen niet (meer) aansluiten bij maatschappelijke en bestuurlijke belangen, kan grenscorrectie een optie zijn. Er kunnen verschillende aanleidingen zijn op grond waarvan gemeenten over gaan tot een vrijwillige grenscorrectie.

Gemeenten die deze aanleidingen als belemmerend ervaren, kunnen zelf besluiten tot een grenscorrectie. De procedureregels die hierbij van toepassing zijn, worden in het volgende hoofdstuk behandeld.

Sociaalgeografische aanleiding:

- Woonkernen: Dit zijn woongebieden die zowel maatschappelijk als qua ligging en vorm als een eenheid kunnen worden beschouwd, maar die tot meer dan één gemeente behoren.
- Aaneengegroeide hoofdkernen: Dit zijn hoofdkernen die feitelijk een eenheid vormen met, of deel uitmaken van, een aangrenzende gemeente.
- Isolement van gemeentedelen: Dit ontstaat door natuurlijke barrières, wat leidt tot verminderde bereikbaarheid en toegankelijkheid van voorzieningen in vergelijking met de rest van de gemeente.

Financieel-economische aanleiding:

- Objecten op grondgebied van meerdere gemeenten: Dit zijn objecten die op het grondgebied van twee of meer gemeenten liggen en die, vanwege efficiëntie en kostenbesparingen, eigenlijk om één lokaal bestuur vragen.

Ruimtelijke aanleiding:

- Geografisch ruimtegebrek: Dit is een situatie waarin er onvoldoende ruimte is om de lokale en regionale functies op eigen grondgebied te realiseren.

3. Spoor 1: de procedurele aspecten van een grenscorrectie

In de Wet arhi zijn procedureregels met betrekking tot een grenscorrectie opgenomen. Daarnaast is de Algemene wet bestuursrecht (verder: Awb) van toepassing. Ten aanzien van de procedureregels die van toepassing zijn op een grenscorrectie volgt in dit hoofdstuk een uiteenzetting.

A. Voorfase

De eerste stap is dat de gemeenten overeenkomen een grenscorrectie aan te gaan. Iedere grenscorrectie is anders. Hierbij is sprake van verschillende betrokkenen, zowel ambtenaren als bestuurders van gemeenten en provincies. Het is van belang om de grenscorrectie en het proces daartoe goed met elkaar af te stemmen, dus ook met de provincie.

Aangezien in een latere fase gedeputeerde staten de nieuwe grensbeschrijving moeten vaststellen is een vroegtijdig (in ieder geval ambtelijk) overleg met de provincie over de grenscorrectie en de kaart verstandig, ook met het oog op de planning en de beoogde inwerkingtredingsdatum. Ten aanzien van de kaart en de latere beschrijving daarvan is het goed om gezamenlijk te bezien of dit lukt met de kadastrale kenmerken. Indien dat niet mogelijk is dan moet gebruik worden gemaakt van het verschoven stelsel van rijsdriehoeksmeting.

Het gaat dan om de formulering van het besluit, de vormgeving van de kaart en de planning. Aangezien de effectuering van een grenscorrectie plaats vindt op 1 januari van een bepaald jaar, is het goed de formele besluitvormingsmomenten op elkaar af te stemmen. Deze kunnen bij de verschillende betrokkenen namelijk anders zijn. Daarnaast is het goed te bespreken welke informatie nodig is en welke activiteiten de provincie verricht in relatie tot de voorgenomen grenscorrectie. Zo kan het bijvoorbeeld verstandig zijn om met het oog op een logisch (nieuw) grensbeloop voorafgaande aan de effectuering van de grenscorrectie nog kadastrale percelen te splitsen.

B. Herindelingsontwerp(en)

De volgende stap is de voorbereiding van de besluiten tot de grenscorrectie door de gemeenten (art.5 Wet arhi). Hiervoor geldt:

- Zorgvuldige voorbereiding (ter voorkoming vernietiging van de besluiten)
- De besluiten (herindelingsontwerp) zijn gelijklopend, zowel de besluittekst als de kaart

Bij de voorbereiding van een herindelingsregeling tot grenscorrectie stellen de raden van de betrokken gemeenten gezamenlijk een *herindelingsontwerp* vast en:

- Zenden dit ter kennisname aan gedeputeerde staten (art. 5 lid 1 Wet arhi).
- Leggen burgemeesters en wethouders het herindelingsontwerp gedurende acht weken ter inzage. De terinzagelegging wordt bekendgemaakt (art. 5 lid 2 Wet

arhi). Gedurende de acht weken durende terinzagelegging kan eenieder zijn zienswijze naar voren brengen.

Aan het besluit en de bijhorende kaart van het herindelingsontwerp worden nog enkele eisen gesteld.

Vormvereisten besluit

Een besluit moet aan bepaalde eisen voldoen:

- het besluit moet rechtszekerheid bieden, dat wil zeggen dat besluiten voor wat betreft de rechtsgevolgen duidelijk en ondubbelzinnig moeten zijn geformuleerd; het moet duidelijk zijn wat precies is besloten,
- het besluit dient ingevolge artikel 3:46 Awb te berusten op een deugdelijke motivering, en
- het dient een rechtsgangverwijzing te bevatten ex artikel 3:45 Awb.

Specifiek voor het besluit tot grenscorrectie geldt nog dat:

- het gelijkkluidend moet zijn, en
- dat bij het besluit een kaart gevoegd dient te zijn waarop de wijzigingen van de gemeentegrenzen zijn aangegeven.

Kaart

Bij het besluit moet een kaart worden gevoegd (art. 2 lid 1, Wet arhi). Ook deze dient gelijkkluidend te zijn bij alle betrokken gemeenten.

De grenzen moeten door betrokken gemeenten nauwkeurig op de kaart worden vastgelegd, zodat daarover geen onduidelijkheid kan bestaan. Naast de lijnen van de oude en de nieuwe grens is het verstandig om alvast de kadastrale kenmerken op de kaart aan te geven.

Bekendmaking besluit

Een besluit kan niet in werking treden voordat het bekend is gemaakt (art. 3:40 Awb). Bekendmaking van een besluit tot grenscorrectie (besluiten van algemene strekking) geschiedt ingevolge artikel 3:42 Awb door publicatie in een van overheidswege uitgegeven blad en/of een dag-, nieuws- of huis-aan-huis blad, dan wel op een andere geschikte wijze.

In de kennisgeving zal moeten worden vermeld waar en wanneer het besluit ter inzage ligt. Aan degenen die gedurende de periode van terinzagelegging van het herindelingsontwerp bij de voorbereiding van het besluit hun zienswijze naar voren hebben gebracht moet ingevolge artikel 3:43 Awb tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van het besluit mededeling worden gedaan.

C. Herindelingsregeling(en)

Vervolgens dienen de gemeenteraden een gelijkkluidende **herindelingsregeling** vast te stellen met inachtneming van de ingebrachte zienswijzen (zie hiervoor ook artikelen 3:2 en artikel 3:4 Awb over het vergaren van de nodige kennis/relevante feiten en de af te wegen belangen).

Voor de vormvereisten van het besluit, de kaart en de publicatie: zie onderdeel B.

Ten behoeve van het volgende onderdeel is het noodzakelijk dat de vastgestelde besluiten worden gezonden naar gedeputeerde staten.

D. Nieuwe grensbeschrijving

Na de vaststelling van de herindelingsregeling door de raden dient er nog de nieuwe grensbeschrijving te worden vastgesteld. Dat wordt gedaan door gedeputeerde staten van de provincie waarin de gemeenten zijn gelegen (art. 2, lid 2 Wet arhi).

De beschrijving wordt door de provincie opgesteld op grond van de grenzen die zijn aangegeven op de bij de herindelingsregeling gevoegde kaart. Hiervoor zijn de kadastrale kenmerken nodig. Als dat niet mogelijk is, geschiedt dit met behulp van coördinaten van het verschoven stelsel van rijksdriehoeksmeting. Gedeputeerde staten dienen dit te doen binnen twee maanden na het laatste raadsbesluit m.b.t. de vaststelling van de herindelingsregeling (artikel 2 lid 2 Wet

arhi), waarna ook tijdige publicatie van het besluit tot grensbeschrijving noodzakelijk is. Zodoende is onderlinge afstemming over de data van besluitvorming van belang. Ook met het oog op de periode van bezwaar en beroep tegen het besluit van gedeputeerde staten.

De provincie meldt aan het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat de grenscorrectie en de nieuwe grensbeschrijving is vastgesteld.

E. Inwerkingtreding

Een grenscorrectie gaat altijd in op 1 januari. Let op, dit is 1 januari van het jaar nádat de besluiten van de herindelingsregelingen en het besluit voor de nieuwe grensbeschrijving zijn vastgesteld (artikel 1 lid 1, sub h, Wet arhi).

Bij een grenscorrectie zijn er dus drie belangrijke data:

1. De datum van vaststelling: Dit is de datum waarop de gemeenteraden besluiten tot de grenscorrectie (herindelingsregeling).
2. De datum van inwerkingtreding: Dit is de datum na de vaststelling van de nieuwe grensbeschrijving door de provincie (gedeputeerde staten) en de publicatie ervan.
3. De datum dat de grenscorrectie echt gaat gelden: Dit is altijd (de eerstvolgende) 1 januari ná de dag van inwerkingtreding.

Let op: De grenscorrectie gaat dus pas echt in op 1 januari na de inwerkingtreding. Gemeenten mogen daarom niet als inwerkingtredingsdatum 1 januari kiezen in hun besluit. Als ze dat wel doen, schuift alles een jaar op.

Als gemeenten willen dat de grenscorrectie ingaat op 1 januari van het volgende jaar, moeten ze hun besluit tijdig naar de provincie sturen.

De provincie moet de nieuwe grens dan op tijd vaststellen en bekendmaken. Dit is belangrijk, ook omdat er misschien belanghebbenden bezwaar willen maken.

Weergave tijdlijnen effectuering gemeentegrens en wanneer deze een jaar opschuift

F. Effectuering

Indien alles goed is verlopen dan is de grenscorrectie per 1 januari in werking getreden en spoor 1 dus afgerond. Het is goed mogelijk dat onderdelen van spoor 2 daarna nog aandacht vragen.

4. Spoor 2: overgang naar de nieuwe gemeente – wat er nog meer bij komt kijken

Naast de wijziging van de gemeentegrens is er een wijziging van regimes voor de gronden die overgaan naar de andere gemeente. Ook hiervoor zijn in de Wet arhi bepalingen opgenomen waar gemeenten indien van toepassing mee aan de slag moeten.

Overgangstermijn voorschriften

De gemeentelijke voorschriften die voor de datum van herindeling in een overgaand gebied gelden blijven na de overgang twee jaar hun geldigheid behouden, tenzij het bevoegde orgaan van de ontvangende gemeente de voorschriften eerder vervallen verklaart (art. 28 – 30 Wet arhi).

Het begrip ‘voorschriften’ is overigens breder dan alleen verordeningen en heeft bijvoorbeeld ook betrekking op gemeentelijke plannen en beleidsregels.

Het is uitdrukkelijk niet mogelijk om alleen voor het overgaande gebied voorschriften aan te passen. Hiervoor bestaat geen bevoegdheid. Dat kan alleen nadat een dergelijke verordening geldend is verklaard voor de gehele gemeente.

In het geval dat de voorschriften van het toegevoegde gebied nog twee jaren in de gemeente van kracht blijven is artikel 37 van de Wet arhi van toepassing. Het bepaalt dat bestuursorganen en ambtenaren de voorschriften die in het

overgaande gebied gelden wel kunnen uitvoeren respectievelijk de naleving daarvan kunnen controleren.

Wat is er nodig voor de periode na de overgangstermijn?

Het gemeentebestuur maakt tijdig voor de afloop van de termijn van twee jaren bekend welke voorschriften na afloop van deze termijn op grond van de Wet arhi in het toegevoegde gebied zullen gelden (art. 30 lid 2 Wet arhi).

Is de periode van twee jaren verstreken en is er in die periode geen besluit genomen over de werking van voorschriften in het toegevoegde gebied, dan vervallen de geldende voorschriften en zijn de voorschriften die van kracht zijn in de gemeente, waaraan dat gebied is toegevoegd van toepassing (art. 28 Wet arhi).

Let op, er is een aantal uitzonderingen

Voor enkele met name in de wet genoemde voorschriften is de algemene regeling van de artikelen 28 en 30 niet van toepassing. Dit geldt voor omgevingsvisies en omgevingsplannen, voorkeursrechtbeschikkingen en belastingverordeningen.

- Omgevingsvisies en -plannen en voorkeursrechtbeschikkingen
Zowel omgevingsvisies als -plannen en voorkeursrechtbeschikkingen zijn territoriaal gebonden. Met de vervanging door nieuwe plannen is geruime tijd

gemoeid, zeker meer dan de twee jaar die in de artikelen 28 e.v. worden genoemd.

- De voor de datum van grenscorrectie vastgestelde omgevingsvisies, omgevingsplannen en voorkeursrechtbeschikkingen die op het overgaande gebied betrekking hebben worden ingevolge artikel 34 lid 1 Wet arhi geacht te zijn vastgesteld door het bevoegde gezag van de gemeente waaraan dat gebied wordt toegevoegd.
- Is er in het overgaande gebied een *voorbereidingsbesluit* genomen als bedoeld in artikel 4.14 van de Omgevingswet dan bepaalt artikel 34 lid 2 van de Wet arhi dat dit besluit met ingang van de datum van grenscorrectie geacht wordt te zijn genomen door de raad van de gemeente waaraan dat gebied is toegevoegd. Deze voorbereidingsbesluiten hebben een werkingsduur van één jaar en zes maanden. Deze termijn loopt door ook na de datum van grenscorrectie. Het is niet zo dat de termijn van één jaar en zes maanden weer opnieuw begint te lopen op de datum van grenscorrectie.
- Op omgevingsplannen die een wettelijke procedure doorlopen, bijvoorbeeld omdat ze nog niet onherroepelijk zijn op de datum van grenscorrectie, is artikel 44, derde lid van de Wet arhi van toepassing. Wettelijke procedures worden op grond van deze bepaling met ingang van de datum van grenscorrectie voortgezet door de gemeente, waaraan het gebied is toegevoegd.
- Belastingverordeningen De algemene regeling voor de gemeentelijke verordeningen is evenmin van toepassing op de verordeningen inzake de heffing en invordering van belastingen (art. 32 Wet arhi):
- Gemeentelijke onroerende-zaakbelastingen
De raad van een gemeente waaraan het gebied is toegevoegd besluit binnen drie maanden na de datum van herindeling tot vaststelling van een nieuwe verordening op de onroerende-zaakbelastingen die met ingang van de datum van herindeling zal gelden voor het gehele gebied van de gemeente.
- Baatbelasting
Ook voor baatbelasting bestaat op grond van artikel 32, vierde lid Wet arhi een aparte regeling. Deze besluiten blijven in overgaand gebied van kracht tenzij de raad van de nieuwe gemeente besluit deze besluiten in te trekken. Uitdrukkelijk zegt de Wet arhi dat deze besluiten na de datum van grenscorrectie worden

aangemerkt als besluiten van de gemeente, waaraan het gebied is toegevoegd. Hierdoor is de raad van de gemeente van het gebied, waarin de baatbelasting geldt, na de datum van grenscorrectie formeel bevoegd een besluit tot wijziging van deze besluiten te nemen. Er zullen echter geen essentiële wijzigingen meer kunnen worden aangebracht en zeker geen wijzigingen die in het nadeel van de belastingplichtigen zijn.

Artikel 39 van de Wet arhi bepaalt, dat de bevoegdheid tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen in toegevoegd gebied over een belastingjaar dat vóór de datum van herindeling (lees: grenscorrectie) is aangevangen, voorbehouden blijft aan de organen en ambtenaren van de gemeente waartoe dat gebied vóór die datum behoorde.

In het volgende hoofdstuk zal behandeld worden hoe de overgang van rechten en verplichtingen in het bij de grenscorrectie betrokken gebied is geregeld.

5. Overgang van rechten en verplichtingen

De Wet arhi wijdt een afzonderlijk hoofdstuk aan de overgang van rechten en verplichtingen van het gebied dat bij een grenscorrectie is betrokken. In de eerste plaats is de hoofdregel van belang. Verder wordt specifieke aandacht besteed aan de overgang van registergoederen. Tot slot wordt kort stil gestaan bij de financiële aspecten van de overgang van rechten en verplichtingen.

5.1 Hoofdregel

Voor de overgang van de op geld waardeerbare zaken zoals wegen en privaatrechtelijke eigendommen bevat artikel 44 van de Wet arhi de hoofdregel. Onderscheid moet worden gemaakt in:

- niet-gebiedsgebonden rechten en verplichtingen, en
- gebiedsgebonden rechten en verplichtingen.

Voor wat betreft de niet-gebiedsgebonden rechten en verplichtingen² van een op te heffen gemeente is in artikel 44 lid 1 van de Wet arhi bepaald, dat deze overgaan naar de gemeente waaraan de op te heffen gemeente wordt toegevoegd dan wel, wanneer de gemeente naar meer dan één gemeente overgaat, naar de in de betrokken herindelingsregeling aan te wijzen gemeente

(dus altijd naar één gemeente). Dit eerste lid van artikel 44 is de algemene regel. Het tweede lid van artikel 44 Wet arhi vormt de uitzondering op de algemene regeling. Dit tweede lid bepaalt dat de gebiedsgebonden rechten en verplichtingen overgaan op de gemeente waaraan het gebied wordt toegevoegd.

Bij rechten en verplichtingen die overgaan moet worden gedacht aan registergoederen, beleggingen, allerlei reserves en voorzieningen, vorderingen en schulden op de korte of langere termijn. De volgende paragraaf gaat over de overgang van registergoederen.

5.2 De overgang van registergoederen

Op grond van artikel 44 van de Wet arhi gaan alle rechten en verplichtingen die betrekking hebben op het bij de grenscorrectie betrokken grondgebied over. Dit wil zeggen dat ook alle gemeentelijke registergoederen³ zowel met een publieke bestemming als met een private bestemming in beginsel overgaan. Extra-territoriale rechten⁴ van de gemeente gaan daarentegen bij een grenscorrectie niet over, deze blijven bij de gemeente waartoe het overgaande gebied eerst behoorde.

² Ondeelbare rechten en verplichtingen ontstaan doordat gemeenten in het algemeen het beginsel van de totale financiering hanteren. Tegenover het totaal van de gemeentelijke kapitaaluitgaven staat het totaal van de gemeentelijke financieringsmiddelen. In het algemeen zal het systeem van totale financiering betekenen dat de gemeente waarnaar gebied is overgegaan de boekwaarde van alle naar haar overgegangene vermogensobjecten zal moeten vergoeden aan de gemeente waarnaar ondeelbare rechten en verplichtingen overgaan.

³ Registergoederen kunnen zowel zaken als goederen zijn. Volgens artikel 3:10 Burgerlijk Wetboek zijn het goederen voor welke overdracht of vestiging inschrijving in de openbare registers noodzakelijk is. Uit artikel 3:89 Burgerlijk Wetboek valt af te leiden dat alle onroerende zaken registergoederen zijn. Immers op grond van deze bepaling moet voor de overdracht van deze zaken een overschrijving in de openbare registers plaatsvinden. Sommige rechten zijn eveneens aan te merken als registergoederen zoals het recht van opstal en het erfpachtrecht.

⁴ Dit zijn bijvoorbeeld eigendomsrechten betreffende percelen die een gemeente heeft in een andere gemeente vóór de datum van herindeling.

Voor een geldige overdracht van gemeentelijke registergoederen is inschrijving in de openbare registers een noodzakelijke voorwaarde. Echter, de toevoeging “zonder dat daarvoor een nadere akte wordt gevorderd” in de wettekst van artikel 44 van de Wet arhi benadrukt dat de wet de enige titel van rechtsovergang vormt voor de overgang van registergoederen bij een grenscorrectie. Ook wanneer bij een grenscorrectie dus geen inschrijving van registergoederen in de openbare registers heeft plaatsgevonden, heeft toch op grond van de Wet arhi rechtstreeks wijziging van de rechthebbende van de betreffende registergoederen plaats gevonden.

Wanneer gemeentelijke registergoederen overgaan zorgen gedeputeerde staten ex artikel 44 lid 4 Wet arhi, ondanks het voorgaande, onverwijld voor de inschrijving in de openbare registers als bedoeld in artikel 3:16 van het Burgerlijk Wetboek. Inschrijving heeft hier weliswaar geen rechtsgeldige overdracht tot doel, maar een juiste tenaamstelling. In de praktijk is het wenselijk dat zodra de herindelingsregeling in werking treedt, dus voor de datum van herindeling, alle overgaande registergoederen worden geïnventariseerd. Gemeenten leveren de gegevens ten aanzien van de registergoederen die overgaan en de provincie zet deze op een speciaal formulier. Vervolgens stuurt de provincie dit formulier naar het Kadaster. De inventarisatie van overgaande gemeentelijke registergoederen geschiedt op basis van de bij de regeling gevoegde kaart (paragraaf 4.4), aan de hand waarvan, door gedeputeerde staten het nieuwe gemeentelijke grensbeloop is beschreven, voordat de herindelingsregeling in werking treedt. Als de opgave tijdig voor de datum van herindeling plaatsvindt, zijn op de datum van herindeling de overgaande registergoederen ingeschreven.

6. Financiële aspecten van de overgang van rechten en verplichtingen

Een grenscorrectie heeft ook financiële gevolgen, doordat met overgaand gebied ook bijbehorende zaken en rechten overgaan en de daarbij behorende geldstromen. Het is van belang om alle financiële gevolgen bij de besluitvorming tot grenscorrectie te betrekken. De financiële gevolgen zijn onder te verdelen in eenmalige gevolgen (de verrekening) en structurele gevolgen (de gewijzigde begroting).

De gewijzigde begroting

Omdat een grenscorrectie per 1 januari van enig jaar in werking treedt stellen de betrokken gemeenten hun begroting vast op basis van hun grondgebied voorafgaand aan de grenscorrectie. De financiële gevolgen van de grenscorrectie nemen zij op in een begrotingswijziging die direct na inwerkingtreding van de grenscorrectie door de raad moet worden vastgesteld. In deze begrotingswijziging zijn de structurele gevolgen voor de baten en lasten van de grenscorrectie opgenomen.

Diverse structurele baten kunnen wijzigen:

- de algemene uitkering zal altijd wijzigen. Met een grenscorrectie kunnen meerdere maatstaven in de berekening van de algemene uitkering veranderen, denk aan de maatstaf oppervlak land, maar bijvoorbeeld ook aan inwoners, bedrijven, ozb enzovoort;
- de opbrengst van belastingen (o.a. ozb);
- de opbrengst van heffingen;
- de opbrengst van pacht.

Diverse structurele lasten kunnen wijzigen:

- het onderhoud wegen;
- het onderhoud riolering;
- het onderhoud water;
- het onderhoud groen;
- het onderhoud gebouwen;
- overige onderhoudslasten;
- lopende contracten verbonden aan het grondgebied.

De verrekening

In het geval dat sprake is van een grenscorrectie kan de verkrijgende gemeente de waarde van de overgaande rechten en verplichtingen vergoeden aan de gemeente waarvan het gebied afkomstig is. Dit is een eenmalig bedrag. De waarde kan onder andere bestaan uit zowel gebiedsgebonden als niet-gebiedsgebonden reserves en voorzieningen. Er kan slechts sprake zijn van verrekening als de billijkheid dat vereist. Als een verrekening tussen gemeenten dient plaats te vinden stellen gedeputeerde staten deze vast (art. 50 Wet arhi). In de [Handreiking Herindeling, financiën en de rol van de provincie Noord-Brabant](#) wordt dit beleid behandeld, evenals de methode van waardering van overgaande rechten en verplichtingen. Ook wordt hierin stil gestaan bij de rente-effecten die een rol spelen bij de verrekeningsproblematiek.

7. Overige aandachtspunten

In dit hoofdstuk worden de aandachtspunten genoemd zoals die in Hoofdstuk IX van de Wet arhi behandeld worden. Vervolgens worden de met een grenscorrectie verband houdende activiteiten op een rij gezet.

7.1 Aandachtspunten Hoofdstuk IX Wet arhi

Hoofdstuk IX Wet arhi bevat specifieke voorzieningen op diverse terreinen en bevat bijzondere regelingen in het geval van gemeentelijke herindeling. Achtereenvolgens zijn de volgende regelingen getroffen voor het bij een grenscorrectie betrokken gebied:

- De artikelen 67, 68 en 69 bevatten een regeling aangaande *het onderwijs* dat betrekking heeft op het overgaande grondgebied.
- Artikel 70 omvat het voorschrift voor de overgang van *archiefbescheiden* die betrekking hebben op overgaand gebied.
- De artikelen 71 en 71a zien op de *bevolkingsadministratie*.
- Artikel 72 van de wet regelt wie de kosten van *rechtsbijstand* draagt van personen die op of voor de datum van herindeling woonachtig zijn of geweest zijn in overgaand gebied.
- Artikel 73 regelt zaken met betrekking tot de *dienstplicht*.
- Als gevolg van een grenscorrectie gaat de eigendom van wegen die in het overgaande gebied zijn gelegen over op de verkrijgende gemeente. Voorschriften dienaangaande staan in artikel 74.
- Artikel 75 betreft een overgangsregeling met betrekking tot de bevoegdheid van de *rechters en procureurs* van partijen op de datum van herindeling lopende zaken.

- Artikel 76 regelt de bevoegdheid van *notarissen* ten aanzien van het overgaande gebied.

In de volgende paragraaf wordt een draaiboek gegeven van de activiteiten die door de gemeenten moeten worden ondernomen wanneer sprake is van een grenscorrectie.

7.2 Draaiboek

Zeker voor een meer complexe grenscorrectie wordt aanbevolen een draaiboek te maken van zaken waaraan minimaal aandacht moet worden besteed. Dit om de overgang voor alle betrokkenen zo goed en helder mogelijk te laten plaatsvinden.

De met een grenscorrectie verband houdende activiteiten op een rij:

- Vormgeving van de voorbereidingsprocedure;
- Gelijkluidend raadsbesluit tot grenscorrectie (inclusief grensbeschrijving);
- Informatie aan belanghebbenden;
- Informatie aan instanties;
- Aanpassing gemeentelijke bevolkingsregisters;
- Aanpassing financiële en fiscale bestanden;
- Aanpassing kadastrale gegevens;
- Overheveling gemeentelijke eigendommen;
- Aanpassing straatnamen, wegenlegger etc.;
- Uitwisseling eventuele overige informatie;
- Eventuele opheffing gemeenschappelijke regeling;
- Opstellen Omgevingsvisie;

- Omgevingsplan;
- MER (Milieu Effect Rapportage)-procedure;
- Inventarisatie lopende gerechtelijke procedures en juridische geschillen.

8. Enkele praktijkvoorbeelden

Bernheze-Oss

De gemeenten Oss en Bernheze besloten samen twee stukken grond onderling uit te ruilen via een grenscorrectie. De Graafsebaan ten zuiden van de A59 ging van Oss over in handen van Bernheze. Oss nam in plaats daarvan het beheer en onderhoud over van de gehele rotonde Nieuwe Hescheweg/Mugheuveelstraat ten noorden van de A59. De gemeente Bernheze wilde de Graafsebaan duurzaam veilig herinrichten. Alleen was de gemeente Oss de eigenaar van een stuk weg van 500 meter. Voor Oss was het kleine wegvak niet van belang en waren er ook geen plannen om het wegvak daar aan te pakken. Bernheze stelde daarom voor om het wegvak over te nemen zodat ook dat stuk heringericht kon worden. Tegelijk werden nieuwe afspraken gemaakt over de rotonde Nieuwe Hescheweg/Mugheuveelstraat. Die was voor tweederde in beheer van Bernheze terwijl de rotonde op Oss' grondgebied ligt. Oss neemt het beheer nu helemaal over. De grenscorrectie voorzag erin deze financieel-economische belemmeringen weg te nemen.

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Oss

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Bernheze

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Oss

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Bernheze

[Klik hier](#) voor de publicatie nieuwe grensbeschrijving Gedeputeerde Staten provincie Noord-Brabant

Eindhoven-Best

De gemeenten Eindhoven en Best besloten over te gaan tot een grenscorrectie. Aanleiding was de ontwikkeling van de Brainport Industries Campus. Ook de aanleg van nieuwe wegen in het noordwesten van Eindhoven speelde een rol. Een deel van het plangebied Brainport Industries Campus, het gebied tussen

Beatrixkanaal, de A58 het beekje de Ekkersrijt, lag in Best. Het lag volgens de gemeenten voor de hand om dit gebied aan de gemeente Eindhoven toe te voegen. Daardoor kon de toekomstige gebiedsontwikkeling hier door één gemeente gerealiseerd worden. Best kreeg ook grondgebied van Eindhoven. Namelijk een klein deel grondgebied aan de noordzijde van de A58. Best kreeg dit stuk grond omdat dit deel niet bereikbaar was zonder eerst de grenzen van de gemeente te overschrijden. De nieuwe grenzen sluiten beter aan bij de ligging van de watergangen en de snelweg.

De grenscorrectie voorzag er in dit geval in om financieel-economische en ruimtelijke belemmeringen weg te nemen.

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Eindhoven

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Best

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Eindhoven

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Best

[Klik hier](#) voor de publicatie nieuwe grensbeschrijving Gedeputeerde Staten provincie Noord-Brabant

Leeuwarden-Waadhoeke

Een deel van de toegangsweg naar de Spottersbult (van de Vliegbasis Leeuwarden) bij Marsum (gemeente Waadhoeke) lag in de gemeente Leeuwarden. Door een kleine grenscorrectie is dit deel (en de aanpalende sloot t.b.v. een 'fraai' grensbeloop) toegevoegd aan de gemeente Waadhoeke. De directe aanleiding was de constatering dat het bedoelde gedeelte van de toegangsweg kadastraal en dus privaatrechtelijk eigendom is van de gemeente Waadhoeke. Omdat het perceel echter gelegen was binnen de gemeente Leeuwarden was die gemeente bevoegd gezag. Privaatrechtelijk eigendom van de

ene gemeente in een andere gemeente is niet per definitie problematisch maar wel uitzonderlijk. De situatie was onwenselijk omdat de weg een zeer geïsoleerde ligging ten opzichte van bewoning en de rest van gemeente Leeuwarden had en vanwege de directe nabijheid van de Vliegbasis Leeuwarden/Defensie en de grote piekdrukten bij evenementen (zoals de jaarlijkse vlieg oefening 'Frisian Flag') de weg een gevoelige locatie is als het gaat om openbare orde en veiligheid. De grenscorrectie voorzag erin om privaatrechtelijk eigendom en publiekrechtelijke verantwoordelijkheid met elkaar in lijn te brengen.

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Leeuwarden

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Waadhoeke

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Leeuwarden

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Waadhoeke

[Klik hier](#) voor de publicatie nieuwe grensbeschrijving Gedeputeerde Staten Fryslân

Haarlem-Velsen

De gemeenten Haarlem en Velsen hebben besloten een grenscorrectie vast te stellen voor de ontwikkeling van het gebied Delftplein ten behoeve van woningbouw. Dit om te voorkomen dat er problemen ontstaan bij de planvoorbereiding, de realisatiefase en bij ingebruikname bij oplevering van de woningen. Na de wijziging van de gemeentegrens ontvangen beide gemeenten een vergelijkbare uitkering uit het Gemeentefonds.

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Haarlem

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsontwerp Velsen

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Haarlem

[Klik hier](#) voor de stukken herindelingsregeling Velsen

[Klik hier](#) voor de publicatie nieuwe grensbeschrijving Gedeputeerde Staten Noord-Holland

Provincie Noord-Brabant

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
www.brabant.nl